

Ühendkuningriigi lahkumine Euroopa Liidust: läbirääkimised on asendunud läbirääkimistega

KARIN RANNU
Ühendkuningriigi EList
väljaastumise koordinaator
Välisministeeriumis

Euroopa Liit pole pärast Ühendkuningriigi lahkumist enam endine, kuid see väljaastumine aitab mõtestada Euroopa Liidu tähtsust ja kohustab meid läbi mõtlema, kuidas Euroopa Liidus koos edasi minna.

Jaanipäeva hommik 2016. Eestis on tööinimestel nn pikk nädalavahetus, paljud on sõitnud linnast maale ja ärkavad aeglaselt pärast jaaniöö pidustusi ja tähistamisi. Belgias jaanipäev riigipüha pole, Eesti alalises esinduses Euroopa Liidu juures Brüsselis saavad vaba päeva need inimesed, kel tökohustused seda võimaldavad. Öised uudised eelmise päeva Brexiti referendumitulemustest Ühendkuningriigis (ÜK) on jahmatavad ja uskumatud. 51,9 protsenti brittidest on hääletanud oma riigi Euroopa Liidust lahkumise poolt. Välisministeeriumi meililistides käib tihe suhtlus, segu faktidest ja emotsioonidest. Minul otseseid tökohustusi sel reedel pole, varahommik möödub uudiseid ja e-kirju jälgides ning uut olukorda kuidagigi seedita püüdes. Otsustan

minna kohalikule turule ostma hiliseid maa-sikaid, mureleid ja virsikuid. Turg kihab nagu tavaliselt, kohalikud Belgia talumehed ja müüjad toimetavad oma värske kaubaga endistviisi energiliselt, aga midagi on sel hommikul teisiti ka siin. Ükskõik millise leti ette astun, nii kohalikud ostjad kui ka talunikest müüjad ei räägi muust kui ainult ühest teemast – le Brexit. Enamik pealtkuuldud turujutte seostuvad öise otsusega, arutletakse elavalt, raputatakse uskumatuses päid, väljendatakse emotsionaalselt mõtteid, üldine hoiak on murelik. Olen üllatunud, sest ma ei osanud aimata, kui palju lähevad kohalikule Brüsseli eeslinna turumüüjale korda Euroopa Liit ja Ühendkuningriik.

Esmapäeval olen taas ELi nõukogu laua taga, et Eesti nimel läbi rääkida ELi välis- ja julgeolekupoliitika õigusakte. Raske südamega sisenen ruumi, sest minu naabriks selle laua taga on britt. Alates Eesti liitumisest Euroopa Liiduga 2004 oleme istunud nõukogus Ühendkuningriigi kõrval. Meeleolu ruumis on rõhuv ja masendav. Britile mu kõrval käiakse avaldamas küll kaastunnet, küll toetust raskel

hetkel, on pisaraid. Ühe teise suurriigi kolleeg kingib britile tillukese kaisukaru. Koosolek algab, britt soovib kohe alustuseks sõna. Ütleb ausalt, et juhiseid midagi öelda pole, aga kuidagi imelik on ka mitte midagi öelda. Seejärel räägib oma mõtetest, hinnangutest, esmareaktsioonidest ÜK esinduses. Mitte kunagi varem ei ole ühegi päevakorrapunkti ajal valitsenud suures ruumis kõneleja taustal sellist haudvaikust. Ükski arvutiklahv ei klõbise ega paber sahise. Kõik kuulavad kujundlikku Queen's English'it.

Brexiti referendum oli sündmus, mis ilmselt enamikele sel ajal Brüsselis, Eestis, aga ka mujal ELi suunal töötanud inimestele, rääkimata ÜKst, jääb meelde nii mõjusalt, et aastaid hiljem teavad inime-

Ühendkuningriigi rahva lahkumissoov tekitas ELi jaoks eksistentsiaalseid küsimusi.

sed, mida tegid või kus olid, kui tulemustest kuulsid. Emotsioonidele järgnes uue olukorraga harjumise, leppimise ja asise töötegemise periood.

LAHKUMISOTSUS

Ühendkuningriigi rahvahääletuse tulemus tekitas Euroopa Liidus uue olukorra, kus esimest korda ajaloos soovis üks riik liidust lahkuda. Seejuures oli tegemist ELi ühe suurima ja mõjukaima liikmega. Maailma kuuenda majandusega Ühendkuningriik oli ELi suuruselt teine majandus Saksamaa järel, moodustades umbes 15 protsenti kogu ELi majandusest. Ta andis ELile kaalu juurde rahvusvahelistel kaubanduskõnelustel, laiendas siseturu ühtset haaret ja suurendas ELi rahalist alusbaasi. Olles rahvaarvult kolmas riik Saksamaa ja Prantsusmaa järel, omas

Ühendkuningriik ELis suurt mõjujõudu nii nõukogu kui ka Euroopa Parlamendi otsuste üle.

Kuid mõjukus ei tulenenud pelgalt statistilistest näitajatest. Ühendkuningriigi rolli ja tegutsemist iseloomustas globaalne haare ja laiapõhjaline asjatundlikkus, mis võimaldas näha n-ö suurt pilti ja kandus üle ka ELi poliitikasse. ÜRO Julgeolekunõukogu alalise liikmena, NATO liitlasena ja tugeva transatlantilise sideme hoidjana mängis Ühendkuningriik ELi välis- ja julgeolekupoliitilistes aruteludes sageli nii eestvedaja kui ka tasakaalustaja rolli (loomulikult unustamata seejuures oma riiklikke huve, mille eest sajad professionaalsed Briti diplomaadid päevast päeva eeskujulikult seisid). Nii Eesti kui ka mitme teise liikmesriigi jaoks oli Ühendkuningriik Euroopa Liidus sageli samameelne, tugev ning kogenud liitlane, kellega koos oli toekam läbirääkimiste laua taga oma huvide eest seista.

Ühendkuningriigi rahva lahkumissoov tekitas ELi jaoks paratamatult eksistentsiaalseid küsimusi. ELi integratsioon oli seni olnud suunatud laienemisele ja süvenemisele – aastakümnetega oli Lääne-Euroopa sõe- ja teraseühendusest kujunenud üle-euroopaline majanduslik ja poliitiline suurvõim, kelle uksel seisis liituda soovijate järjekord. Enneolematu olukord, kus üks liikmesriik soovis äkki hoopiski lahkuda, tekitas vajaduse toimunud analüüsida ja selle pinnalt tulevikuplaane kohendada. Ent kohe oli selge ka see, et ELi aluspõhimõtted ja põhivabadused on ühise hüve nimel inimesi hästi teeninud ja peavad seda tegema ka edaspidi. Seega tuleb edaspidi püüda arendada ELi nii, et ei tuleks uusi lahkumisi, vaid kasvaks soov ühiselt edasi liikuda.

Ehkki tajuti, et pärast Ühendkuningriigi lahkumist pole EL enam endine, teadvustati samal ajal, et võrreldes enamiku teiste liikmesriikidega oli Ühendkuningriik oma mitmete eranditega kaugel täiemõõtmelisest integratsioonist. Olles küll aastate jooksul tõhusalt toetanud

Ei ole Brexiti seda minekut.

Karikatuur Urmas Nemvalts

siseturu tugevdamist ja süvendamist, ei olnud Ühendkuningriik kaasa tulnud ega osalenud Euroopa integratsiooni seisukohalt mitmes võtmevaldkonnas – polnud liitunud ühisrahaga, ei osalenud teatud sise- ja justiitskoostöös, oli jäänud eemale Schengeni viisaruumist.

Euroopa Liidu tervise seisukohalt mõisteti, et esseeisev lahkumiskõneluste aeg kui tundmata territoorium tuleks läbida võimalikult kiiresti, sujuvalt ja konstruktiivselt, et kõikvõimalikud raskused ja negatiivsed kaasnähtused kahjustaksid võimalikult vähe nii ELi kui ka ELi–ÜK tulevase suhteid. Olgu suhete uus vorm milline tahes, aga olemuselt jääb Ühendkuningriik ka edaspidi ELi oluliseks naabriks ja partneriks. Seetõttu on mõlema poole huvides hoida võimalikult lähedasi, tihedaid ja häid suhteid ka pärast Brexiti.

Kõigest sellest lähtusid 27 ELi riigi- ja valitsusjuhid vahetult pärast Ühendkuningriigi referendumit tehtud ühises deklaratsioonis.

LAHKUMISKÕNELUSED

Ühendkuningriigi EList väljaastumistingimuste kokkuleppimine läks mõnes mõttes ladusamalt, kui esialgu arvati-kardeti.

Siiski takerdus lahkumislepingu sõlmimine peaaegu aastaks Briti sisepoliitiliste erimeelsuste taha. Brexiti-protsessi kronoloogia leiata artikli lisast.

Juunis 2017 alanud lahkumiskõnelustel jõudsid Euroopa Liit ja Ühendkuningriik peamistes teemades, sealhulgas niivõrd mahukates ja tundlikes küsimustes nagu kodanike õigused või nn rahaline lõpp-arve, kokkuleppele kolmveerand aastaga. Järgnevad pool aastat kulus lahenduste leidmisele keerukas liri piiri küsimuses ja tulevikusuhete raamide visandamisele, kuid ka siin jõuti üksmeelele 2018. aasta oktoobris. Edasi aga takerdus lepingueelnõu heakskiitmine aastaks Briti parlamendis. Peaminister Mayl ei õnnestunudki veenda rahvaesindajate enamust lepingu poolt hääletama ning parlamendi enamuse toetuse saavutas lõpuks May asemel juulis 2019 Briti valitsusjuhi kohale asunud Boris Johnson. Seda pärast kolme lahkumisperioodi pikendust, lepingu liri protokolliga osa ja tulevikudeklaratsiooni muudatuse ning Briti parlamendi jõuvahekordade muutust erakorraliste valimiste tulemusel.

Ühendkuningriigi EList väljaastumisleping jõustus 31. jaanuaril 2020 ja samal päeval lahkus ta EList. Alates 1. veebruarist algas lepinguga ettenähtud

üleminekuperiood, mis kehtib kuni 31. detsembrini 2020. Selle aja jooksul kehtib Ühendkuningriigis ja tema suhtes endiselt ELi õigus. Üleminekuperiood on mõeldud tulevaste suhete lepingu(te) läbirääkimiseks ja sõlmimiseks, mis rakendus(id) peale üleminekuperioodi lõppu ja tagaks(id) suhete sujuva ülemineku. Arvestades ELi ja Ühendkuningriigi suhete senist tihedust, tulevikusuhete ambitsiooni ning selle loomiseks kasutada olevat (vähest) aega, nähti lahkumislepingus ette üleminekuperioodi pikendamise võimalus. Et kõnelused ei jääks siiski aastateks venima, on seda perioodi võimalik pikendada vaid ühe korra. Seda maksimaalselt kuni kaheks aastaks koos vastava finantskõkkuleppega, arvestades, et ELis hakkab alates 2021. aastast kehtima juba uus pikaajaline eelarve. Vastav üleminekuperioodi pikendamisotsus tuleb aga langetada juba hiljemalt 1. juuliks 2020. Hiljem üleminekuperioodi õiguslikult pikendada ei saa, sest kuupäeva muutmine väljaastumislepingus pole EList lahkumise järel enam võimalik. Seega tuleb juuni lõpus hinnata tulevikusuhete kõneluste seis ja väljavaateid aasta lõpuks kokkuleppele jõuda. Lisaks tuleb seda kõike teha nüüd mõneti ootamatult COVID-19 mõjude konteksti arvestades.

Euroopa Liidu lepingu artikli 50 kohaselt peab lahkuva riigiga sõlmitav väljaastumisleping võtma arvesse selle riigi ja Euroopa Liidu tulevaste suhete raamistikku, täpsustamata siiski, milline see raamistik peaks olema või mida sisaldama. Lahkumiskõneluste käigus leppisid pooled kokku, et tulevikusuhete visandamise juurde asutakse alles pärast väljaastumistingimuste läbirääkimist. See seletab, miks EL määratles tulevaste suhete esmase visiooni alles 23. märtsi 2018 Ülemkogu suunistes, pärast seda, kui kodanike õigustes, finantssätetes ja enamikus muudes lahkumistingimustes oli Ühendkuningriigiga kokkuleppele jõutud. Lõplikul kujul kiitsid EL ja Ühendkuningriik tulevikusuhete

Euroopa Liit on korduvalt väljendanud pühendumust ja eesmärki sõlmida Ühendkuningriigiga tulevikus võimalikult lähedane partnerlus.

deklaratsiooni heaks 17. oktoobril 2019 koos väljaastumislepinguga.

TULEVIKUSUHETE LÄBIRÄÄKIMISED

Tulevikusuhete deklaratsioon on ELi ja Ühendkuningriigi vaheline poliitiline, mitte õiguslik kokkulepe. See loob raamistiku tulevaste detailsemate kokkulepete sõlmimiseks ning annab aluse uute lepingute läbirääkimiste mandaadile. Euroopa Liit eraldi võttes on korduvalt väljendanud pühendumust ja eesmärki sõlmida Ühendkuningriigiga tulevikus võimalikult lähedane partnerlus. Seejuures peavad tulevased suhted põhinema poolte õiguste ja kohustuste tasakaalul ning tagama võrdsed võimalused. EL lähtub ka tulevikusuhete kõnelustel varasematest läbirääkimisjuhistest, avaldustest ja deklaratsioonidest, mida pika lahkumisprotsessi jooksul on kogunenud omajagu.

Aega kaotada ei olnud. Vaid veidi rohkem kui kolme nädalaga võttis ELi Nõukogu 25. veebruaril vastu kõikehõlmavad läbirääkimisjuhised ehk mandaadi kõigil tulevikudeklaratsioonis sisaldunud teemadel. Enamasti on ELi mandaadi kokkuleppimiseks liikmesriikidel kulunud aega mõõdetud pigem kuudes kui mitte aastates. Eesti valitsus kiitis seisukohad Ühendkuningriigiga tulevase partnerluslepe läbirääkimisteks heaks 13. veebruaril 2020 ning Riigikogu kinnitas

need 21. veebruaril. Samal ajal kinnitas Ühendkuningriigi valitsus omapoolse läbirääkimisstrateegia kõnelustel ELiga, mis on tulevikudeklaratsioonis kirjapan-dust kitsam ja vähem ambitsioonikas, seades peamiseks eesmärgiks sõlmida ELiga EL–Kanada vabakaubanduslepinguga (CETA) sarnane vabakaubandusleping. Mandaatide heakskiitmisega olid eeltingi-mused Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi vaheliste tulevikusuhete kõneluste alustamiseks täidetud.

Euroopa Liit soovib Ühendkuningriigiga ambitsioonikat ja laiaulatuslikku uut partnerlust, mis jaguneb kolmeks osaks: üldine korraldus, majanduspartnerlus ja julgeolekupartnerlus. Mandaat hõlmab kõiki tulevikusuhete deklaratsioonis sisalduvaid valdkondi, sealhulgas kaubandust ja majanduskoostööd, õigus-kaitset, justiitskoostööd, välispoliitika-, julgeoleku- ja kaitsekoostööd, osalust ELi programmides ja temaatilist koostööd. ELi ja Ühendkuningriigi ühishuvi korral on võimalik kõnelusi pidada täiendavates valdkondades. Euroopa Liidu eesmärk on jõuda Ühendkuningriigiga kokku-leppele käesoleva aasta lõpuks, et ära hoida olukord, kus ELil puudub leping Ühendkuningriigiga. Komisjon püüdleb läbirääkijana maksimaalse tulemuse poole üleminekuperioodi lõpuks, samas on olemas valmisolek jätkata kõnelusi ka pärast üleminekuperioodi lõppu. Kokkuleppele jõudmine sõltub mõlema poole soovist ja suutlikkusest kompro-misse langetada.

Läbirääkimised Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete üle algasid 2. märtsil 2020 paralleelselt 11 erinevas valdkonnas ja toimuvad ELi toimimise lepingu artikkel 218 alusel, mis sätestab läbirääkimiste korralduse ELi ja kolmandate riikide vahel. Tulevaste suhete lepingu vorm ja konkreetsete lepingute arv selguvad läbirääkimiste käigus. EL näeb lepingut ette kõikehõlmava n-ö katus- või assotsiatsioonilepinguna, mis sätestaks ühesuguse tõlgendamise ja

vaidluste lahendamise korra kõigis vald-kondades ning hõlmaks vajadusel täien-davaid lepinguid. Uue partnerluslepingu allkirjastamise ja sõlmimise õiguslik alus määratakse kindlaks alles läbirääkimiste lõpus. See tähendab, et alles tulemuste põhjal saab selgeks, kas tegemist hakkab olema ELi ainupädevuse või segapädevuse lepingu(te)ga. Sellest omakorda tuleneb lepingute ratifitseerimisvajadus liikmesriikides, sealhulgas Riigikogus. Arvestades läbirääkimiste erakordset iseloomu, tähtaega ja sisu mahtu, andsid liikmesriigid Euroopa komisjonile mandaadi rääkida Ühendkuningriigiga läbi nendeski valdkondades, mis võivad olla ka liikmesriikide pädevuses (nt transport või sotsiaalkindlustus).

Paralleelselt tuleviku läbirääkimistega algas Ühendkuningriigi EList väljaastu-mislepingu rakendamine, mis moodustab omaette tegevusmaailma. Tööd on alustanud EL–ÜK ühiskomitee ja selle allstruktuurid, kelle ülesanne on tagada lepingus kirjasoleva toimimine, sealhulgas jälgida ELi kodanike õiguste käekäiku Ühendkuningriigis, tollipiiri sisseesdmist Põhja-Iirimaaga, ÜK lahkumise lõpparve tasumist, lahendada võimalikke vaidlusi ning palju muud.

EUROOPA LIIT ILMA ÜHENDKUNINGRIIGITA JA PARTNERLUS ÜHENDKUNINGRIIGIGA

Ühendkuningriigi lahkumisega on EList kadunud üks tugevamaid liberaalse turupoliitika eestvedajaid. Brittide eemale-jäämine võib oluliselt ja Eestile soovimatus suunas mõjutada liikmesriikide konku-rentsivõimet ning paremate üle-euroo-paliste ühenduste, avatud ärikeskkonna, e-kaubanduse ja nutika elukorralduse poole liikumist. Eriti praeguses kriisiolu-korras, kus üldine maailmamajanduse murelik väljavaade tõukab tagant pro-tektsionistlikke meeleolusid. Samuti võib vähemliberaalseks muutuda digitaalne ühtne turg, mille tugev poliitiline toetaja on Ühendkuningriik olnud.

EL soovib, et tulevase majanduspartnerluse keskmes Ühendkuningriigiga oleks laiaulatuslik ja ambitsioonikas vabakaubandusleping ning et liberaalsed kaubandussuhted hõlmaksid ka teenuseid ja digikaubandust, kuid tagatud oleksid võrdsed tingimused avatud ja ausaks konkurentsiks. Euroopa Liidu siseturg peab jääma terviklikuks ja neli põhivabadust jagamatuks.

Üleminekuperioodi lõpus lakkab senine kaupade vaba liikumine ELi ja Ühendkuningriigi vahel ning rakendub tollirežiim.

Sõltumata vabakaubanduslepingu läbirääkimiste seisust, lakkab üleminekuperioodi lõpus senine kaupade vaba liikumine ELi ja Ühendkuningriigi vahel ning rakendub tollirežiim koos kontrollide ja -formaalsustega. Tõenäoline on lisaprotseduuride ja muude kaubandustõkete tekimine, mis toob kaasa Ühendkuningriiki eksporditavate toodete kallinemise ning Eesti ja teiste ELi tootjate konkurentsivõime vähenemise Ühendkuningriigi turul. Võimalik, et ettevõtjad peavad Ühendkuningriigi turu jaoks hakkama tootma eraldi nende nõuetele vastavaid tooteid ning neile nõuetele vastavust tõendama. Kuigi EL peab tulevase vabakaubanduslepingu üheks sihiks regulatiivsete sätete ühtlustamist ja kooskõla, siis vajavad detailid alles läbirääkimist ja kokkuleppimist.

Ühendkuningriigi kui aktiivselt liberaalse kaubanduspoliitika eest seisva riigi lahkumisega EList on ette näha tagasilööke ELi kaubandusläbirääkimistes kolmandate

riikidega. Niigi raskustes olevas Maailma Kaubandusorganisatsioonis (WTO) võib tugevneda ELi-sisene proteksionistide leer.

Üleminekuperioodiga lõppeb ELi ja Ühendkuningriigi vahel seni toimunud teenuste vaba liikumine, millel on oluline mõju Ühendkuningriigile, kuna teenuste eksport hõlmab peaaegu poole tema koguekspordist ELi 27 liikmesriiki. Euroopa Liidu vaatest moodustab teenuste kaubandus Ühendkuningriigiga küll olulise, ehkki proportsionaalselt mitte nii suure osa. Eestile on Ühendkuningriik üks olulisemaid teenuste ekspordi sihtriike (2019. aastal suuruselt kuuendal kohal) ja Ühendkuningriiki eksporditakse rohkem teenuseid kui sealt imporditakse¹. ELi teenuste kaubanduse õigusraamistiku kohaldumise lõppedes võib sarnaselt kaubavahetusega väheneda Eesti teenusepakkujate konkurentsivõime teenuste eksportimisel Ühendkuningriiki. Põhjused on suuresti sarnased – teenuste pakku mine muutub keerulisemaks, ajakulukamaks ja kallimaks seoses teistsuguste nõuetega. Tulevaste suhete läbirääkimistel on ELi eesmärk maksimaalselt liberaliseerida teenuste kaubandust, tagades samas võrdse kohtlemise ja austades kummagi poole õigust kehtestada oma norme. Eesti seisukohalt on oluline, et tulevane leping hõlmaks võimalikult laia ringi teenusmajanduse sektoreid ning sisaldaks tavapäraseid ELi vabakaubanduslepingute turulepääsu ja võrdse kohtlemise põhimõtteid.

Ühendkuningriik jääb ka pärast EList lahkumist oluliseks ELi partneriks kapitali vaba liikumisega seotud valdkondades. Finantsteenuste sektoris on Londonil kui Euroopa suurimal finantskeskusel mängus suured majanduslikud huvid. Finantsteenuste eksport ELi moodustab

¹ 2019. aastal eksporditi Eestist ÜKsse teenuseid 376 mln euro eest ja teenuseid imporditi ÜKst 296 mln euro eest. Kõige rohkem eksporditi transporditeenuseid (kaubavedu merel ja maanteel, reisijatevedu õhus), järgnesid telekom-, info- ja sideteenused, muud äriteenused (sh reklaamiteenused) ning reisis teenused.

40 protsenti Ühendkuningriigi finantsteenuste koguekspordist, mis peegeldub ka tööhõive numbrites. Teisalt toimub märkimisväärne osa Mandri-Euroopa majanduse rahastamisest Ühendkuningriigi finantsettevõtete kaudu. Üleminekuperioodi lõppedes saab Ühendkuningriigist finantsteenuste regulatsioonide mõistes kolmas riik nagu ka paljudes teistes valdkondades. Võib eeldada, et lahkumise järel hakkab ajapikku Ühendkuningriigi finantsteenuste regulatsioon ELi omast kaugenema. See tähendab, et Ühendkuningriik ja EL peavad üksteise regulatsiooni tunnustama vastavusotsuste kujul. Oluline on võimalikult kiiresti kokku leppida edasise koostöö põhimõtted, et tagada majanduse rahastamine ning finantsstabiilsus. Samas ei tohi loobuda põhimõttest rakendada kõiki nelja põhivabadust samaaegselt.

Paljudes muudes ELi valdkondades – näiteks transpordis, energeetikas, info- ja kommunikatsioonitehnoloogias, innovatsioonis – sõltub Ühendkuningriigi EList lahkumise konkreetne mõju tema tulevastest suhetest ELiga ehk sellest, mil määral on tagatud võimalikult sarnane regulatiivne raamistik ning seega kui avatud on juurdepääs Ühendkuningriigi turule.

E-valitsemise valdkonnas on Ühendkuningriik olnud Eestile sarnasel positsioonil, olles aktiivne e-teenuste arendaja, toetades paljusid Eestile südamelehedasi e-valitsemise põhimõtteid, sh andmete vaba liikumist. Tema lahkumise järel väheneb ELis avatud standardite ja avaandmete olulisuse eestkõnelejate arv ja seega mõjukus. Samuti on Ühendkuningriigi puudumine tajutav nii ELi küberdiplomaatia, interneti valitsemise poliitika kui ka küberarenguabi ja abikäepoliitika teostamisel.

Suur osa ELi ja Ühendkuningriigi vastastikusest suhtlusest on seotud isikute liikumisega. Isikute vaba liikumine oli üks peamisi teemasid, mis viis Ühendkuningriigis referendumi korraldamiseni ja mõjutas selle tulemust. EList

lahkumise tulemusel senine isikute vaba liikumine Ühendkuningriigiga lõppeb ja Ühendkuningriik kehtestab kontrollimehhanismid immigratsioonile. Praktikas tähendab see ELi 27 liikmesriigi jaoks viisavabadust lühiajalistele viibimistele (90 päeva 180 päeva jooksul), kauemaks jääda soovijad peavad asuma taotlema viisasid, lähtudes kehtivatest reeglitest. Eesti huvi on pärast üleminekuperioodi lõppu tagada isikute võimalikult vaba liikumine, et hoida ja säilitada seniseid tihedaid majanduslikke, hariduslikke, kultuurilisi ja muid inimestevahelisi suhteid ELi ja Ühendkuningriigi vahel. Lühiajaline viisavaba reisimine peab olema vastastikune ning soodustama noorte ning haridus- ja teadusvaldkonna inimeste liikumist. Siiski tuleb teadvustada, et töötajatele muutub ligipääs Ühendkuningriigi tööturule tulevikus keerulisemaks. Samuti tuleb Ühendkuningriigiga läbi rääkida ja kokku

E-valitsemise valdkonnas on Ühendkuningriik olnud Eestile sarnaselt aktiivne e-teenuste arendaja, toetades andmete vaba liikumist.

leppida isikute sotsiaalkindlustusõigusi puudutavad küsimused.

ELi mandaadi kohaselt on ELi julgeoleku ja kodanike turvalisuse huvides eesmärk sõlmida Ühendkuningriigiga laiaulatuslik ja tasakaalustatud julgeolekupartnerlus, mis hõlmab nii sise- kui ka välisjulgeolekut. Ette nähakse võimalused õiguskaitsealaseks ja justiitskoostööks,

Ühendkuningriigi lahkumine avaldatakse mõju ELi välispoliitikale nii regionaalselt kui ka globaalselt.

sh rahapesu ning terrorismi vastaseks võitluseks koos vastava andmevahetuse hõlbustamisega. Välistegevuses on eesmärk kaasata Ühendkuningriiki paindlikult ELi välis-, julgeoleku- ja kaitsekoostöösse, säilitades samas ELi otsuste langetamise sõltumatuse.

Ühendkuningriigi lahkumine EList avaldatakse mõju ELi välispoliitikale nii regionaalselt kui ka globaalselt. Ühendkuningriik on ÜRO Julgeolekunõukogu alaline liige ning kannab jätkuvalt tugevat liitlasrolli NATO ja oma pikaaegset koostöökoostööd ELi liikmesriigina. Ühendkuningriik on panustanud oma kohalolu, sidemete, ekspertiisi ja ajaloolise taustaga oluliselt ELi poliitikakujundamisse nii Aasias, Aafrikas, Lähis-Idas, aga ka Lõuna- ja Kesk-Ameerikas. ELi välis- ja julgeolekupiiri kujundamisel on Ühendkuningriigi tugeva mõjutaja ja läbirääkijana tasakaalustanud ning täiendanud Saksamaa–Prantsusmaa telge. Suure ja mõjuka riigina on Ühendkuningriik olnud Eestiga samameelne mitmetes meie jaoks olulistes ELi välis- ja julgeolekupiiri küsimustes, olgu selleks transatlantilised suhted, ELi Venemaa poliitika, idapartnerlus või laienemispoliitika.

Mõnedes rahvusvaheliste suhete küsimustes, kus Ühendkuningriik eelistanuks olla ELi ühistest seisukohtadest jõulisem ja nähtavam, annab EList väljaastumine talle võimaluse olla veelgi aktiivsem. Samuti on võimalus, et iseseisva toimijana rahvusvahelistes organisatsioonides ja

formaatides samu teemasid tõstatades saavad Ühendkuningriik ja EL üheskoos hoiakute mõju ja nähtavust suurendada. Koostöö intensiivistumine on tähtsustav ka Eesti kahepoolses suhtluses Ühendkuningriigiga, muuhulgas ÜRO, NATO ja jm. Kasvamas on Põhja- ja Baltimaade ning Ühendkuningriigi koostöö (NB+UK) tähtsus erinevatel teemadel. Ajapikku suureneb ilmselt ka riigisiseste valdkonnapõhiste võrgustike osatähtsus.

Üsna kiirelt Ühendkuningriigi EList lahkumisotsuse järel tõusis ELis päevakorda küsimus ELi sügavamast kaitseintegratsioonist, mille ühe väljundina loodi 2017. aastal alaline struktureeritud koostööformaat (PESCO). Ühendkuningriik ELi liikmesriigina ei ole toetanud liikmesriikide kaitsepoliitilist lõimumist ega vastavaid initsiatiive, olles seisukohal, et see nõrgestab Atlandi-ülest sidet. Samas EList lahkumisel on suurenenud Ühendkuningriigi huvi luua võimalused kaasalöömiseks ELi võimearendusiniitsiatiivides, lähtudes peamiselt oma kaitsetööstuse huvidest. Eesti seisukohalt toob Ühendkuningriigi kaasamine ELi operatsioonidele ja missioonidele ning ELi võimearendusiniitsiatiividesse (PESCO, Euroopa kaitseagentuur, Euroopa Kaitsefond) kasu mõlemale poolele, sest võimaldab jätkata seniste koostöömudelitega ja aitab kaasa kaitsealasessse teadus-arendustegevusse panustamisele. Siinkohal on oluline teadvustada, et Ühendkuningriigi lahkumine Euroopa Liidust ega tulevikusuhte kõnelused ei puuduta Eesti ja ÜK kahepoolset kaitsealasest koostööd ega mõjuta Ühendkuningriigi kui NATO lahingugrupi raamriigi staatust Eestis.

Niisiis on välis- ja julgeolekupiiri valdkonnas oluline püüelda selle poole, et lisaks kahepoolsele suhtlemisele jätkuks infovahetus ja võimalikult tihe koostöö Ühendkuningriigi kui mõjuka ja samasuguseid väärtusi jagava partneriga ka ELi tasemel. ELi mandaadi kohaselt hõlmaks koostöö konsultatsioone ja dialooge paljudel teemadel: suhted kolmandate riikidega

Ühendkuningriigi ELi suursaadik Tim Barrow esitab kirjaliku teate nõukogu peasekretärile Jeppe Tranholm-Mikkelsenile 29. jaanuaril 2020.

Foto: Dario Pignatelli, <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-uk-after-referendum/>

ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, piiravad meetmed, naabruspoliitika, terrorismivastane võitlus, küberjulgeolek, luureinfo vahetus, arengukoostöö, ELi missioonid ja operatsioonid ning kaitsevõimealgatused.

Välis- ja julgeolekupoliitika oli üks neid valdkondi, kus juba tulevikusuhete deklaratsiooni kokkuleppimisel ilmnas, et nii Euroopa Liidul kui Ühendkuningriigil on suur ühishuvi ning seisukohtade sarnasus töötas kiiret kokkuleppimist. See on ka ainus valdkond, milles lepinguni jõudmise korral on võimalik see kohe enne üleminekuperioodi lõppu jõustada. Ent tegelikkus on kujunenud mõnevõrra teistsuguseks. Tulevikusuhete kõnelustel on kujunenud olukord, kus välis- ja julgeolekupoliitika-alase koostöö teemaplokis läbirääkimisi ei toimu, seda Ühendkuningriigi mandaadi puudumise tõttu. On tõsi, et rahvusvaheliste teemade

arutamiseks ei pea ilmtingimata suhtlust institutsionaliseerima või õiguslikku lepingut sõlmima, toimib ju ka tavaline diplomaatia. Ent tulevikusuhete deklaratsioonis seatud ühine ambitsioon näeb ette mõttevahetustest märksa laiaulatuslikuma partnerluse ning Ühendkuningriigi kaasamise ja koostöövõimalused ELi välis-, julgeoleku- ja kaitsepoliitikasse. Aeg näitab, kas see võib olla Ühendkuningriigi taktikaline käik, pidades silmas muid keerukaid läbirääkimisi vajavaid teemasid. Igal juhul on kujunenud olukorras märkimisväärselt vähenenud ELi tasemel sidepidamine Ühendkuningriigiga välis- ja julgeoleku- ning kaitsepoliitika teemadel, mida kahepoolne suhtlus või regionaalse koostöö formaadid ei asenda. Kui ELi ja Ühendkuningriigi vahel välis- ja julgeolekupoliitilise koostöö kokkulepet ei sünni, siis jätkub suhtlus neil teemadel väljaspool ELi raamistikku, mis vähendab selle

intensiivsust, kanaleid ja liikmesriikide ühtviisi kaasatust.

UUT MOODI EDASI

EList väljaastumisega sai Ühendkuningriik lahti aastakümnete pikkustest kõhklus-test ja kahtlustest ELi liikmesuse ja ELi arengusuundade üle. Ühendkuningriik saab edaspidi hakata otsustama oma tuleviku üle teistmoodi ja teistsuguses

Lahkumisprotsessis ilmnesid selgelt ELi hüved ja lisaväärtus, mis igapäevaelus tunduvad iseenesestmõistetavatena.

õigusruumis kui viimase poole sajandi jooksul. Lahkumisprotsess näitas väga elavalt, kuivõrd keerukas on nii pika aja jooksul kokkukasvanud juurepalli lahtiharutamine ilma taimedele suuremat kahju tekitamata. Muuhulgas ilmnesid selgelt ELi hüved ja lisaväärtus, mis igapäevaelus tunduvad iseenesestmõistetavatena. Brexiti keerdkäike arvestades vaibusid mujalgi ELis kõlanud lahkumise hääled. Vastupidi, mitmes liikmesriigis kasvas toetus Euroopa Liidule. Lisaks aitas Ühendkuningriigi lahkumise kurnav teekond tugevdada liikmesriikidevahelist ühtsust. Selle hoidmine ja selle nimel töötamine on praegu olulisem kui kunagi varem, sest seisame vastamisi uute suurte

väljakutsega, olgu selleks digipööre, kliimamuutused või eluohhtlikud viirused.

Euroopa Liit pole pärast Ühendkuningriigi lahkumist enam endine, kuid paradoksaalselt aitab tema lahkumine mõtestada Euroopa Liidu tähtsust meie igapäevaelus ja kohustab meid hoolikalt läbi mõtlema, kuidas Euroopa Liidus koos edasi minna.

Oleme jõudnud Ühendkuningriigiga uute suhete kujundamise faasi ja on üsna kindel, et see teekond saab olema pikem kui oli lahkumine. Praeguses muutuv maailmas on oluline, et suhted Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi vahel saaksid tulevikus olema lähedased ja tõhusad ning aitaksid meil kindlustada meie kohta maailma jõukeskuste seas. Tuleb püüelda selle poole, et Euroopa Liit ja Ühendkuningriik täiendaksid ja võimendaksid üksteist. Kuid kõige selle eeltingimuseks on ühtsus ELi sees – ilma selleta ei jõua me heade tulemusteni ei suhetes Ühendkuningriigiga ega ka laiemalt pandeemiakriisi järgse Euroopa ülesehitusel.

Jaanipäeval 2020 möödub neli aastat Ühendkuningriigi referendumist ja oleme taas teelahkmel – seekord peame hindama tulevikukõneluste seisu ja otsustama, kuidas ja kui kiiresti edasi liigume, ja mõtlema, kuidas teha seda nii, et sellest tõuseks kasu nii meie majandusele kui ka julgeolekule, aga eelkõige meie inimestele. Maailm on nelja aastaga palju muutunud ja tulevikusuhete kujundamisel Ühendkuningriigiga muudame seda maailma ka meie.

Artiklis on kasutatud Ühendkuningriigi Euroopa Liidust lahkumise teemalisi Eesti ministeeriumide koostöös loodud materjale. Tänan asjatundlike kommentaaride eest Jana Vanamöldrit, Kattri-Helina Põldu ja Hanno Parkseppa.

LISA

Brexiti kronoloogia

TABELIS KASUTATAVAD LÜHENDID: EK – Euroopa Komisjon; EL – Euroopa Liit; EN – Euroopa Nõukogu; EP – Euroopa Parlament; EÜ – Euroopa Ülemkogu; ÜN – Üldasjade Nõukogu (artikkel 50); ÜK – Ühendkuningriik.

Kuupäev	Sündmus	Kirjeldus
2016		
23. juuni	ÜK referendum	Tulemusega 52-48, hääletasid ÜK kodanikud EList lahkumise poolt. Hääletamine järgnes pingelistele läbirääkimistele kokkuleppe üle, mis tugevdaks ÜK eristaatust ELis.
24. juuni	ELi juhtide ja eesistujariigi ühisavaldus ÜK referendumi tulemuse kohta	EÜ eesistuja Tusk, EK president Juncker, EP president Schulz ja eesistujariigi Hollandi peaminister Rutte ühisavalduses: „Britid on vabalt ja demokraatlikult väljendanud oma soovi Euroopa Liidust lahkuda. Meil on sellest kahju, kuid me austame seda otsust.“
29. juuni	ELi 27 liikmesriigi riigipea ja valitsusjuhi mitteametlik kohtumine	27 juhti: „Me oleme kindlalt otsustanud jääda ühtseks ja töötada ELi raamistikus, et tulla toime 21. sajandi väljakutsetega ning leida lahendusi meie riikide ja rahvaste huvides.“
2. oktoober	ÜK teatas artikli 50 kohase menetluse alustamise tähtaja	ÜK peaminister Theresa May teatas Birminghamis, et ÜK alustab ametlikke läbirääkimisi liidust väljaastumiseks hiljemalt 2017. aasta märtsi lõpus.
13. oktoober	Peamine ülesanne Brexit'i läbirääkimistes on kaitsta ELi huve	Donald Tusk ütles oma kõnes Euroopa Poliitika Keskuses Brüsselis, et peamine ülesanne ÜK liidust väljaastumise läbirääkimistes on kaitsta ELi ja selle 27 liikmesriigi huve ja rõhutas, et juurdepääs Euroopa ühtsele turule eeldab ELi nelja vabaduse – inimeste, kaupade, kapitali ja teenuste vaba liikumine – tunnistamist.
15. detsember	Läbirääkimiste kord	EL 27 liikmesriigi nimel läbirääkijaks nimetati Euroopa Komisjon, pealäbirääkijaks Michel Barnier.
2017		
29. märts	ÜK esitas ametliku teate EList lahkumiseks	ÜK teatas EÜ-le artikli 50 kohaselt ametlikult oma kavatsusest lahkuda EList. Algas kaheaastane lahkumisperiood.
29. aprill	EL mandaadi vastuvõtmine	ELi 27 liikmesriigi juhid võtsid esimesel tippkohtumisel pärast ELi lepingu artikli 50 kohast ÜK ametlikku teadet ühehäälselt vastu eelseisvate Brexit'i kõneluste suunised ja põhimõtted läbirääkimiste kohta.
19. juuni	Algasid ELi ja ÜK läbirääkimised	ELi pealäbirääkija Michel Barnier ja ÜK EList lahkumise küsimuste minister David Davis avasid Brüsselis Brexit'i läbirääkimiste esimese vooru.

15. detsember	EÜ kohtumine	Liikmesriikide juhid hindasid Brexiti läbirääkimiste edenemist ja kinnitasid, et piisavaid edusamme on tehtud kodanike õiguste, liirimaa ja finantskohustuste vallas.
2018		
29. jaanuar	EL kiidab heaks lahkumisejärgse üleminekuperioodi	ELi 27 liikmesriiki kiitsid heaks üleminekuperioodi loomise, mille käigus kohaldatakse ÜK suhtes jätkuvalt liidu õigustikku nii, nagu oleks tegemist liikmesriigiga. Siiski ei osale ÜK kui kolmas riik sel perioodil enam ELi institutsioonide töös ega ELi otsustusprotsessis.
28. veebruar	Väljaastumislepingu kavand	EK avaldas ELi ja ÜK vahelise väljaastumislepingu projekti.
19. märts	Osaline kokkulepe väljaastumislepingu tekstis	ELi ja ÜK läbirääkijate vahel saavutati osaline kokkulepe väljaastumislepingu tekstis.
23. märts	EÜ võttis vastu suunised ELi ja ÜK Brexiti-järgsete suhete kohta	EL soovib ÜKga tulevikus võimalikult tihedaid partnerlussuhteid, mis muu hulgas hõlmaksid kaubandus- ja majanduskoostööd ning julgeolekut ja kaitset.
19.–20. september	Riigi- ja valitsusjuhtide mitteametlik kohtumine Salzburgis	27 riigi liidrid kinnitasid taas täielikku ühtsust ja leppisid kokku, et väljaastumislepingut ei sõlmita ilma õiguslikult siduvate liirimaad käsitlevate kaitsemeetmeteta.
15. november	Brexiti läbirääkimistel jõuti lepingu tekstis kokkuleppele	ELi pealäbirääkija Michel Barnier andis Brexiti kokkuleppe eelnõu teksti üle Ülemkogu eesistuja Donald Tuskile.
25. november	EÜ erakorraline kohtumine	EL 27 juhid kinnitasid ÜK väljaastumislepingu eelnõu ja kiitsid heaks ELi ja ÜK tulevase suhteid käsitleva poliitilise deklaratsiooni kavandi.
5. detsember	ÜK lahkumislepingu menetlemine	EK alustas menetlust ÜK EList väljaastumise lepingu allkirjutamiseks ja sõlmimiseks. ÜK parlament ei ole valmis kokkuleppele poliitilist heakskiitu andma.
13. detsember	EÜ erakorraline kohtumine	27 liikmesriigi juhid kinnitasid, et leping ei ole avatud uuteks läbirääkimisteks, kuid EL on valmis ÜKga võimalikult kiiresti tulevaste suhete läbirääkimisi alustama.
2019		
11. jaanuar	EN otsus väljaastumislepingu allkirjastamise kohta	EN võttis vastu otsuse väljaastumislepingu allkirjastamise kohta, kiitis heaks väljaastumislepingu sõlmimise otsuse eelnõu ja edastas selle EP-le nõusoleku saamiseks.
20. märts	ÜK taotlus Brexiti edasilükkamiseks	ÜK peaminister Theresa May saatis EÜ eesistujale Donald Tuskile kirja, milles palus pikendada artikli 50 kohast tähtaega 30. juunini 2019.

22. märts	Otsus Brexiti pikendamise kohta	EÜ võttis vastu otsuse, millega pikendati artikli 50 kohast lahkumistähtaega 12. aprillini 2019, kui ÜK parlament pole liidust väljaastumise lepingut märtsi lõpuks heaks kiitnud.
29. märts	EL-ÜK kokkuleppe hääletus ÜK parlamendis	ÜK Parlamendi Alamkoda ei toetanud EL-ÜK kokkulepet.
5. aprill	ÜK palus tähtaega veel korra pikendada	ÜK peaminister Theresa May saatis EÜ eesistujale Donald Tuskile kirja, milles palus veel korra pikendada artikli 50 kohast tähtaega, 30. juunini 2019.
10. aprill	ELi juhid leppisid kokku Brexiti edasilükkamises 31. oktoobrini	Erakorralisel tippkohtumisel otsustasid ELi juhid pikendada artikli 50 kohast tähtaega kuni oktoobri lõpuni 2019.
7. juuni ja 24. juuli	Peaministri vahetus ÜKS	Peaminister Theresa May astub tagasi, uueks ÜK peaministriks saab Boris Johnson, kes lubab kokkuleppe ELiga uuesti läbi rääkida ja ÜK oktoobri lõpus EList välja viia.
17. oktoober	EÜ erakorraline kohtumine	EL 27 EÜ kinnitas muudetud väljaastumislepingu ja kiitis heaks poliitilise deklaratsiooni, mis võimaldaksid ÜK lahkumist EList väljaastumislepingu alusel.
19. oktoober	ÜK taotlus Brexiti edasilükkamiseks	ÜK esitas EÜ eesistujale Donald Tuskile kolmanda taotluse pikendada artikli 50 kohast tähtaega kuni 31. jaanuarini 2020.
21. oktoober	EN asub uuendatud väljaastumislepingut sõlmima	Nõukogu võttis vastu uuendatud otsuse väljaastumislepingu allkirjastamise kohta, samuti eelnõu EP-lt sellekohase nõusoleku taotlemiseks.
29. oktoober	EÜ pikendas Brexiti tähtaega	EÜ võttis vastu otsuse pikendada ÜK EList väljaastumise tähtaega 31. jaanuarini 2020.
13. detsember	ELi juhid valmistuvad Brexiti-järgseteks läbirääkimisteks	EL 27 juhid arutasid Brexitit ning ettevalmistusi läbirääkimisteks ELi ja ÜK tulevaste suhete üle pärast ÜK väljaastumist. Taas kinnitati eesmärki luua ÜKga tulevikus võimalikult tihedad suhted.
2020		
24. jaanuar	EL ja ÜK allkirjastasid väljaastumislepingu	ÜK eesistuja Charles Michel ja EK president Ursula von der Leyen allkirjastasid Brüsselis ÜK väljaastumislepingu. Samal päeval allkirjastas Londonis selle ka ÜK peaminister Boris Johnson.
29. jaanuar	ÜK kinnitas, et on väljaastumislepingu ratifitseerinud	ÜK teatas ELile, et tema väljaastumislepingu jõustumiseks vajalikud sisemenetlused on lõpule viidud.
29. jaanuar	EP kiitis Brexiti kokkuleppe heaks	EP täiskogu kiitis väljaastumislepingu heaks.

30. jaanuar	Väljaastumislepingu ratifitseerimine jõuab lõpule	EN võttis kirjaliku menetluse teel vastu otsuse lepingu ELi nimel sõlmimise kohta.
31. jaanuar	Ühendkuningriik lahkus Euroopa Liidust	Väljaastumisleping jõustus ÜK lahkumisel EList 31. jaanuari 2020 keskööl. ÜK ei ole enam ELi liikmesriik ja teda käsitatakse kolmanda riigina. 1. veebruarist algas üleminekuperiood, mis peaks kestma kuni 31. detsembrini 2020.
25. veebruar	EL mandaat tulevikusuhete kõnelusteks	EL nõukogu võttis vastu läbirääkimisjuhised ÜKga tulevikusuhete kõnelusteks.
27. veebruar	ÜK mandaat tulevikusuhete kõnelusteks	ÜK valitsus avalikustas ELiga läbirääkimiste strateegia.
2. märts	Algasid kõnelused ELi ja ÜK vahel tulevikusuhete reguleerimiseks	Brüsselis algas esimene ELi ja ÜK vaheliste kõneluste voor.
18. märts	Tulevikusuhete lepingu eelnõu	EK avaldas ELi ja ÜK tulevast partnerlust käsitleva õigusliku lepingu eelnõu.
30. märts	EL-ÜK ühiskomitee	EK asepresident Šefčovič ja ÜK minister Gove pidasid telekonverentsi teel esimese EL-ÜK ühiskomitee kohtumise väljaastumislepingu rakendamise teemal.
20.–24. aprill	ELi ja ÜK tulevikusuhete kõnelused	Toimus teine ELi ja ÜK vaheliste kõneluste voor telekonverentsi teel.
11.–15. mai	ELi ja ÜK tulevikusuhete kõnelused	Toimus kolmas ELi ja ÜK vaheliste kõneluste voor telekonverentsi teel.
1.–5. juuni	ELi ja ÜK tulevikusuhete kõnelused	Toimus neljas ELi ja ÜK vaheliste kõneluste voor.
1. juuli	Üleminekuperioodi pikendamisotsuse tähtaeg	Väljaastumislepingu kohaselt on EL-ÜK ühiskomiteel võimalik üleminekuperioodi pikendamise otsus langetada enne 1. juulit koos vastava finantskõkkuleppega.
31. detsember	Üleminekuperioodi lõpp	ÜK üleminekuperioodi lõpp (kui seda ei pikendata enne 1. juulit). ELi õigus lõpetab ÜK suhtes kehtimise. EL-ÜK suhteid peaksid hakkama reguleerima uued lepingud.

Allikas: <https://www.consilium.europa.eu/et/policies/eu-uk-after-referendum/>, autori täiendatud